

11. SINIF TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

4. ÜNİTE: MAKALE

Bilimsel Metinler

- Düşünceye dayalı olan, kurmaca niteliğe sahip olmayan metinlerdir.
- Makale, eleştiri gibi türler bilimsel metin özelliğine sahiptir.
- Bu metinlerde dil sade ve anlaşılırdır.
- Sunulan bilgi ve düşünce doğru ve anlaşılır bir şekilde ortaya konur.
- Bilimsel metinler; teze dayalı olup bu metinlerde yararlanılan kaynaklar gösterilir.
- Dil nesnel olarak kullanılır.
- Özetleme, alıntılama, kaynak gösterme gibi tekniklerden yararlanır.

Makalenin Tanımı

Bilimsel ve toplumsal konularda sunulan düşüncelerin nesnel ve bilimsel verilerle incelenerek gazete ve dergilerde yayımlanmasıyla oluşan öğretici metinlere **makale** denir.

Makalenin Genel Özellikleri

1. Bir görüşü, bir iddiayı belge ve kanıtlarla destekleyerek savunan yazı türüdür.
2. Senli benli konuşmalar, gündelik dil ve sanatlı bir dile yer verilmez.
3. Dolaylı anlatımlardan uzak anlaşılır bil dil kullanılır.
4. Toplumsal, bilimsel, günlük olaylar gibi hemen hemen her konuda yazılabilir.
5. Alanında uzman kişiler tarafından yazıldığından bilimsel bir anlatım vardır.
6. Makalede düşünceyi geliştirme yollarından (**örnekleme, tanık gösterme, karşılaştırma**) faydalanılır.
7. Makalede terimlere sıkça yer verilir.
8. Açıklayıcı ve tartışmacı anlatım biçimlerinden sıklıkla yararlanır.
9. Dil ve imla kurallarına uygun kurallı cümlelere yer verilir.
10. Alıntı yapılacaksa kaynak veya kaynakça gösterilir.
11. Makale, gazetecilikle birlikte ortaya çıkmıştır.
12. **Türk edebiyatında makale Tanzimat Dönemi'yle birlikte ortaya çıkmıştır.**

Makaleler, edebi makale ve bilimsel makale olmak üzere ikiye ayrılır.

Edebi Makale: Dil, edebiyat ve sanat gibi konuların ele alındığı bu makaleler biraz daha yoruma açık eserlerdir. Yazar düşüncelerini kanıtlamaya çalışır.

Bilimsel Makale: Tıp, sosyoloji, ekonomi gibi bilimle ilişkili alanlara yönelik konular ele alınır. Nesnel bir yaklaşım ve dil kullanılır. Bir tez kanıtlarıyla açıklanmaya çalışılır.

Önemli: Türk edebiyatındaki ilk makale örneği Tanzimat Dönemi'nin kurucusu olan **Şinasi'nin** ilk özel gazete olan Tercüman-ı Ahval'de yayımladığı "**Tercüman-ı Ahval Mukaddimesi**" adlı yazıdır.

Literatür tarama nedir?

Araştırma, bilginin geliştirildiği bir süreçtir. Araştırmaya dayalı bir metin hazırlanırken ele alınan konuyla ilgili "Kim, ne zaman, neyi araştırdı; neler elde etti?" gibi soruların cevabının verilmesi gerekir. Aksi takdirde hazırlanan metin, nitelikli olmaz. Bu yüzden araştırmaya dayalı bir metin hazırlanırken önceki çalışmalarını taramak ve veri toplamak çok önemlidir. Var olan kaynak ve belgeleri inceleyerek veri toplamaya da **literatür tarama** denir.

Araştırmaya dayalı bir metnin yazımında kaynak taraması yapılırken uyulması gereken aşamalar şu şekildedir:

- Araştırmanın amacının ve konusunun saptanması
- Kaynak taraması
- Kaynakların okunması
- Kaynakların değerlendirilmesi
- Araştırmanın ödev, tez, seminer, makale gibi biçimlerde raporlanması

Bilimsel Metinlerin Özellikleri

- Bilimsel çalışmalara özgü anlatım yöntemleri kullanılır.
- Daha önce ortaya konmamış bir tez ortaya konur.
- Bir gerçeği açığa çıkarmak amacıyla bir teze dayanan metinlerdir.
- Bilimsel çalışmalar neticesinde ortaya çıkan veriler tezin ispatında kullanılır.

- Nesnel bir anlatımla yazılır ve kanıtlanabilir niteliğe sahiptir.
- Bu metinlerde farklı anlam ve çağrışımlara yer verilmez.

Edebi Metinlerin Özellikleri

- Öznellik söz konusudur.
- Anlatımda farklı anlam ve çağrışımlara neden olan ifadelere yer verilir.
- Edebi metinlerde öğretme, bilgi verme amacı yoktur.
- Edebi metinlerde alıntı yapma ve kaynakça göstermeye başvurulmaz.
- Bu metinlerde sanatsal bir dil kullanılır.

Bilimsel Metinlerde Özetleme

- Ayrıntılara yer verilmez.
- İçeriğin kısa sürede okuyucuya sunulması hedeflenir.
- Özetlemede geniş zaman kipi (ar-er-r) kullanılır.
- Kısa ve net ifadelerle okuyucu bilgilendirilir.
- Bu bilgilendirme başlığın hemen altında özet bölümünde yer alır.

Bilimsel Metinlerde Alıntılama

Alıntılama: Bir yazarın oluşturduğu bir makalede düşüncenin doğruluğunu desteklemek için alanında uzman birinden bir metni, cümleyi, veriyi kendi makalesinde kullanmasıdır.

Alıntılamanın amacı, ele alınan görüşün okuyucu tarafından daha kolay anlaşılması ve ele alınan düşüncenin kanıtlanmasına olanak sağlamasıdır.

Alıntılama doğrudan ve dolaylı alıntılama olmak üzere ikiye ayrılır.

Doğrudan alıntılama: Kaynak eserden olduğu gibi alınır. Bu yöntemde yazıya alınan metin, cümle, dize vb. unsurlar aslına sadık kalınarak tırnak içinde gösterilir. Alıntı yapılan yazılarda gösterilmeyen metinler için üç nokta konur. Ayrıca alıntı için kaynakça da gösterilir.

Dolaylı alıntılama: Bir makalede yer alan düşünce, açıklama gibi unsurların tamamı veya bir kısmı, özüne bağlı kalmak koşuluyla farklı kavram ve üslupta yazar tarafından oluşturulur.

Dipnot: Metin içinde geçen herhangi bir bilgi ile ilgili olarak sayfanın altına, çalışmanın sonuna konan açıklama veya kaynak bilgisine denir.

Türk Edebiyatında Yazılan Önemli Makaleler ve Yazarları

- **Şinasi:** Tercüman-ı Ahval Mukaddimesi (**İlk makale örneği**)
- **Ziya Paşa:** Şiir ve İnşa
- **Cenap Şahabettin:** Evrak-ı Eyyam, Nesr-i Sulh, Nesr-i Harp
- **Hüseyin Cahit Yalçın:** Edebiyat ve Hukuk (**Bu makaleyle Servetifünun Dönemi sona erdi**)
- **Ömer Seyfettin:** Yeni Lisan (**Milli Edebiyatın başlangıç makalesi, dilde millileşmeyi sağladı.**)
- **Ziya Gökalp:** Türkleşmek, İslamlaşmak, Muasırlaşmak
- **Yahya Kemal Beyatlı:** Aziz İstanbul, Eğilimler, Dağlar
- **Yusuf Akçura:** Üç Tarz-ı Siyaset

Bilimsel Metinlerde Kaynak Gösterme

Bilimsel metinlerde önemli unsurlardan biri kaynak göstermedir. Yazar, fikirlerinin doğruluğunu ispatlamak amacıyla metinde yer verdiği bilgi ve cümlelerin kaynağını mutlaka belirtmelidir.

Kaynak gösterme, kaynakça olarak da bilinir ve metnin sonunda şu şekilde gösterilmelidir: Yazarın adı – kitabın adı – kitabın basıldığı yer – kitabın yayınevi – kitabın basıldığı yıl
“Kısakürek, Necip Fazıl. Çile. İstanbul: Büyük Doğu Yayınları, 1976.”

Münazara

Farklı görüşlere sahip iki grubun bir başkan vasıtasıyla jüri ve dinleyiciler önünde konu hakkındaki düşüncelerini savunmak amacıyla ortaya çıkan bir tartışma türüne münazara denir.

Münazaranın amaçları

- Gerçeği, uygun ve etkili bir biçimde ortaya koymak,
- Öğrencileri tartışmaya alıştırmak,
- Araştırma ve incelemeye yönlendirmek,
- Öğrencilerin konuşma becerilerini geliştirmek,
- Hoşgörülü bir tartışma ortamı oluşturmaktır.

Münazarada Dikkat Edilecek Hususlar ve Kurallar

1. Konu, gruplara önceden bildirilmelidir.
2. Üyelere konuyu araştırarak yeterli zaman verilmelidir.
3. Karşı tarafın görüşleri iyice dinlenmelidir.
4. Not alınarak, açık ve zayıf noktalar tespit edilmelidir.
5. Sade ve anlaşılır bir dil kullanılmalıdır.
6. Konunun anlaşılabilirliğini artırmak için örneklere başvurulmalıdır.
7. Karşı tarafında sözüne müdahale edilmemelidir.
8. Zaman, etkili ve verimli kullanılmalıdır.
9. Karşı tarafın sorularına ikna edici cevaplar verilmelidir.

Tez: Öne sürülen görüştür.

Antitez: Öne sürülen görüşe karşı ortaya atılan başka bir görüştür.

Argüman: Düşüncenin doğruluğunu ispatlamak için toplanan belgeler ve kanıtlardır.

Münazaranın Uygulama Aşamaları

- Münazara en az üçer kişilik iki gruptan oluşur.
- Gruplar, hükümet ve muhalefet grubunu oluştururlar.
- Gruplar konuyla ilgili kaynakları toplar, düzenler ve konuşma metinlerini yazarlar.
- Grup üyelerinden biri başkan biri de sözcü olur.
- Konuşmalar başkanın üyeleri tanıtmasıyla başlar.

- Konuşmalar münazara başkanının verdiği süreler içerisinde tamamlanmalıdır.
- Konuşmacılar karşı grubu değil jüriyi ikna etmeye çalışmalıdır.
- Belirtilen süreler sonucunda her grubun başkanı konuşmalarını toplar ve son bir açıklama yapar.
- Son olarak en az üç kişiden oluşan jüri puanlarını başkana verir ve başkan kazananı ilan eder.

www.edebiyatokulu.com
Türk Dili ve Edebiyatı Kaynak Sitesi

